

"Moje nadaljnje sodelovanje v venetološki diskusiji - odvečno"

Cankarjeve založbe? Površno, kakopak! Je mar površnost odločujoča sestavina vaše lingvistične metode, delovna metoda "nove" venetologije, ko je dovoljeno in možno prav vse za dosego cilja? Cilj pa je, tako razumem vse, kar sem dosedaj vašega prebral, povenetiti, poetruščaniti Slovence.

Drago Svoljšak

Pričakovali bi, da bo častitljivi poet, član omizja Nesmrtnih, pisec, katerega bridko pero že leta daje ton in barvitost sicer skromni slovenski polemični sceni, vodil svoje bitke ob dolžnem spoštovanju meja, ki jih narekuje etika javne besede. Njegov zadnji prispevek v Književnih listih (8.12.) nas je razočaral.

Matej Bor je namreč posegel po potvorbah, podtikanjem in kleveti, vsem tistem kar sicer tako rad (tudi v omenjenem tekstu) očita svojim oponentom, in tako spustil diskusijo na presenetljivo nizko raven.

1. Potvorba je njegova navedba, da trdim ("dobesedno"): "Morda se pokaže, da je med venetskim in slovenskim jezikom res kakšna pomenljivejša sorodnost, Borove zasluge pa (da) pri tem ne bo, ker njegovo razpravljanje ni v skladu z dognanji današnje lingvistike."

V resnici sem zapisal: "Morda se nekega dne izkaže, da je vsaj del tega, kar trdi Bor, pa naj bo še tako v nasprotju z dognanji današnje lingvistike, zgodovine, arheologije itn., mogoče znanstveno zagovarjati in dokazati: a... Borove zasluge pri tem ne bo. Morda se pokaže, da je med venetskim in slovenskim jezikom res kakšna pomenljivejša sorodnost, a takšna ugotovitev bo lahko temeljila le na lingvističnih argumentih tiste vrste, ki jih navajata Šivic-Dularjeva in Bezlaj, nikakor pa ne na Borovem, Šavlijevem in ostalih naivnem "čitanju" venetskih tekstov."

Kaj napravi Bor? Vzame dele dveh mojih stavkov in jih samovoljno in brez upoštevanja njihove pomenske funkcije v tekstu združi v novo zvezo s povsem spremenjenim pomenom. Iz tega zmazka potem izpelje potrebne vesele in dokončne sklepe o mojih mentalnih oz. intelektualnih sposobnostih. Ta postopek se imenuje potvorba ali falsifikat.

Nepopoljšljivi dobronamernež bi morda dejal, da gre pač spet za eno od poetovih površnosti: a sam Bor trdi, da je tekst v tem delu celo dvakrat prebral. Kdo bi lahko tudi pomislil, da Bor preprosto ne razume razločka med "vrsto" argumenta (npr. znanstveni, psevdoznanstveni, zdravorazumski, ideološki, argument moči oz. avtoritete itn.) in vsebino ("dognanja današnje lingvistike..."). A to bi bilo menda že kar nedopustno podcenjevanje diskutanta Borovih izkušenj in kalibra. Vse torej govori za to, da imamo opraviti z zavestno potvorbo s ciljem, da bi se

v pomanjkanju argumentov oponentu na nepošten način zamašila usta.

2. Podtikanje je Borova trditev, da pišem (njegov izraz je, da "tvezim") o "ideoloških motivih" njegovih raziskav. Mene motivi Borovih raziskav ne zanimajo in o njih v teh tekstih tudi ne govorim (v zaključku drugega prispevka ponujam tezo le o možnih motivih naših "medijskih in drugih" oblasti za tako nenavadno širokogrudno promocijo venetoslavljanstva v dnevnem tisku). Načeloma tudi nimam prav nič proti ideološkim motivom za raziskave. Don Franeta Bulića, enega začetnikov starokrščanske arheologije in organizatorja prvega svetovnega kongresa starokrščanske arheologije (Split 1893), so brez dvoma vodili (tudi) ideološki nagibi, ko je usmeril svoje raziskave na sakralne spomenike Salone, pa njegov znanstveni profil zato ni prav nič okrnjen. Veselina Čajkanovića je njegova globoka krščanska pravoslavna religioznost navedla, da se je lotil študija začetkov religije pri Srbih, pa je po temeljitem proučevanju kot pošten znanstvenik prišel do zaključka, da so prevladovala poganske prvine in da je bolj upravičeno govoriti o praznoverju kot o religiji v pravem pomenu besede.

Morebitni ideološki motivi Borovega pisanja so torej po mojem razumevanju njegov zasebni problem in se zato v svojih tekstih z njimi ne ukvarjam. Ukvarjam pa se s sistemom mišljenja, kot ga razkriva njegovo pisanje, in trdim, da so miselni postopki, ki jih uporablja pri obravnavi venetoslovanskih tem, ideološke narave in ne znanstveni, pa čeprav zaviti v znanstveni žargon. Trdim tudi, da ne obvlada potrebnih metodoloških orodij, ki bi mu omogočila strokovno obravnavati zgodovinska vprašanja in graditi novo znanje, pa še, da so njegove predstave o času in prostoru, ki ga želi vključiti v našo zavest kot del slavne narodove preteklosti, skrajno površne. Da "tvezim o ideoloških motivih (Borovih) raziskav" je torej navadno podtikanje.

3. Kleveta pa je Borova trditev, da to počnem "tendenciozno" in "s prikritim političnim namenom".

S kakšnim namenom piše Bor, je morda zanimivo vprašanje, vendar o tem prazvaprav nikjer ne govorim. Gotovo v mojih tekstih ni mogel najti nobenih namigov na svoje morebitne politične, "samoslovenske" ali celo "separatistične" namene. Jasno pa sem zapisal, da glede na naravo njegovega diskurza pri Boru ne moremo govo-

riti o izgrajevanju novega znanja, pač pa kvečjemu o dograjevanju nacionalnega mita ("venetski preludij").

Kar se pa namena mojega pisanja tiče, tu ni nikakršnih skrivnosti. Ob primeru Borovih "postojom" sem želel opozoriti slovensko beroče občinstvo na nesmisle, ki jih venetoslavljanška družina prodaja pod firmo nove zgodovinske podobe začetkov slovenstva na naših tleh. Naj torej za konec, v zabavo vsem tistim, ki ste sledili nadaljevanji, nanizam napake in površnosti, ki jih je v svojem zadnjem spisu naš poeta uspel stlačiti v 17 vrstic enega redkih odstavkov, ki jih ni v celoti posvetil mojim in sotrpina Makarovića intelektualnim, moralnim in drugim hibam: tistega o cesarju Gordijanu; Postumija bomo ne glede na to, da se je sedaj razkrilo, da je obtožen tudi malolastniških ambicij nad postojomami, pa fašističnega terorja nad venetoslovenskim imenoslovjem in še česa, pustili počivati v miru.

Gordianus: da je Gordianus slovenski prevod cesarskega naziva Augustus (gordyj) ne bo držalo že zato, ker je cesar Gordijan I (159–238 vladal 238), s polnim imenom (Imperator Caesar) Marcus Antonius Gordianus Sempronianus Romanus Africanus (Augustus), to osebno ime (kognomen) nosil že pred prihodom na prestol, dobil pa ga je pač po materini strani (Ulpia Gordiana);

Gracchi: gre za kognomen, ki označuje vejo rodbine Sempronii; iz rodbinskega imena je izveden tudi Gordijanov kognomen Sempronianus; "familijo" bi bilo torej pravilneje imenovati Sempronijci (Grakhi):

distingvirana patricijska familija: Sempronijci so plebejska in ne patricijska rodbina;

izvor Gordijanove rodbine: razen na Grakhe oz. Sempronijce se je Gordijanov rod navezoval še na družino cesarja Trajana (Ulpijci, po materi) in menda tudi na družino triumvira Marka Antonija: seveda pa je vprašanje, če ne gre vsaj deloma za politično motivirane fiktivne filijacije;

Tiberius: nobeden od znanih Gordijanov ni imel imena (praenomen) Tiberius;

Africanus: M. Antonius Gordianus je bil pred 238 cesarski namestnik, prokonzul v Afriki: na podlagi dikcije teksta, še posebej tam, kjer nas pouči, da je Mala Azija nedaleč od sredozemske obale Afrike, moramo podvo-

miti, da Bor ve, da v tem primeru ne gre za kontinent Afriko, temveč za rimsko provinco s tem imenom (jedro na področju današnjega Tunisa);

Afrika in Mala Azija: provinca Afrika in Mala Azija sicer izgledata "nedaleč" vsaksebi samo iz perspektive vrabcev polnega Borovega vrta;

Afrika in Hetiti: ti prav tako lahko izgledajo "nedaleč", tako prostorsko kot časovno, samo iz te perspektive;

Gordij: po Boru "kaj lahko" hetitsko in torej indoevropsko ime; odvečen trud: Gordion je glavno mesto Frigije, imenovano po mitičnem začetniku frigijske države Gordiosu, Frigijci pa so seveda prav tako Indoevropci;

češčina in Hetiti: indoevropsko jezikoslovje primerjalno preučuje vse indoevropske jezike, in če je pri razreševanju vpašanj enega, recimo hetitščine, upoštevana "med drugim" tudi češčina, je to komajda upravičen razlog za (Borove) zmagoslavne vzklike; o Borovi kompetentnosti na tem področju so sicer svojo sodbo že dali naši jezikoslovni strokovnjaki;

augustus: pogled v Bradačev latinsko-slovenski slovar pove, da ta beseda ne pomeni "ponosen" ali "ohol" ("gord"), temveč svet, posvečen, pa častitljiv, vzvišen; kot častni naziv vladarjev (Oktavijan ga prvi dobi leta 27 pr. n. št. in potem ga nosijo vsi rimski cesarji) se seveda ne nanaša na njihove značajske lastnosti, kot je to često v primerih običajnih kognomenov (npr. Tarkvinij Oholi – Tarquinius Superbus, zadnji rimski kralj), temveč na njegovo svetost, "prevzvišenost". Tudi zato je Borova kombinacija Augustus (lat.) = Gordianus (~ slov.) nesmiselna.

Prav za konec pa še cvetka iz Borovega teksta, ki jasno razkriva njegove miselne horizonte. Če (v zvezi s spreminjanjem krajevnih in osebnih imen) zapiše "fašisti, učenci Rimljanov", je to razumljivo le iz povsem lokalne perspektive, s stališča prostora in časa, v katerem je – imperialni – Rim v okviru fašistične ideologije nastopal kot izrazito represiven model. Pri tem zanemari dejstvo, da je fašizem sodoben politični fenomen in da gre pri njem za poudarjeno ideološko in politično izrabo nacionalne (rimsko-italske) in rimskoimperialne imažerije in ne za kako posebno "učenje" ob izkušnjah rimske civilizacije; zanemari seveda tudi dejstvo, da je do – uradnega – spreminjanja krajevnih imen prihajalo v vseh moder-

nih nacionalnih državah, saj po notranji logiki težijo k nacionalni homogenizaciji; končno smo spreminjali, poslovenjali "tuja" krajevna imena tudi pri nas, še po zadnji vojni. Predvsem pa pozablja, da je celotna zgodovina evropske civilizacije, do najmodernejšee dobe, stalno in znovično iskanje vzorov, kontinuitete in možnosti reinterpretacije rimskih in sploh antičnih modelov (ali pa upor proti njim). Problem fašizma je v glavnem v tem, da za "učenje" ni bil posebno odprt: veliko boljši "učenci Rimljanov" so bili recimo francoski razsvetljenci ali pa renesančni studiozi. Kaj pa Bor?

Dixi. Menim, da imajo bralci Dela dovolj elementov za lastno presojo in da je zato moje nadaljnje sodelovanje v venetološki diskusiji odvečno.

Božidar Slapšak